

IOAN HORAȚIU CAROL CRIȘAN

1928 – 1994

A plecat dintre noi încă un coleg, lipsind arheologia românească de un specialist de valoare, un neobosit cercetător al trecutului care a făcut cinste școlii clujene de arheologie.

I. H. Crișan s-a născut la 7 iulie 1928 în comuna Ciumăfaia din județul Cluj, și-a făcut studiile liceale în diferite orașe, Alba-Iulia, Cernăuți, Aiud, și Facultatea de istorie a Universității din Cluj, absolvită în anul 1951. A devenit asistent la Cluj, apoi la Timișoara, iar din 1954 cercetător la Institutul de istorie și arheologie din Cluj, unde între 1973-1989 a îndeplinit funcția de șef al sectorului de istorie veche și arheologie, iar din 1992 și până în 1993, anul pensionării, director adjunct al Institutului de Arheologie și Istoria Artelor.

În 1965 a obținut titlul de doctor în istorie, sub îndrumarea profesorului său acad. C. Daicoviciu, din 1990 devenind el însuși conducător științific de doctorat.

În cariera sa de arheolog a abordat multiple aspecte ale epocilor Hallstatt și Latène, începând cu cercetările în cetățile dacice din Munții Orăștiei, continuând în obiective pe care le-a condus personal, printre care cele de la Pecica, Ceala, Ciumești, Cicir, Temeșești, Mediaș, Turda, Bistrița, Fântânele, Cugir și altele și a publicat rezultatele obținute în numeroase lucrări de sinteză și monografii, studii și articole (vezi lista completă în *Ephemeris Napocensis*, IV, 1994, p. 365-367 alcătuită de C. Opreanu).

Preocuparea sa de căpetenie a fost cunoașterea până în cele mai speciale detalii a civilizației geto-dacice, prin cercetarea așezărilor și necropolelor, a importurilor grecești și romane, a tezaurilor de obiecte de podoabă și monede, unelte, truse medicale etc. și, mai ales, prin analiza ceramicii daco-getice de la începuturile sale – perioada prototracică – și până în faza de maximă dezvoltare, din secolul II d.H. (*Ceașca dacică. Contribuții la cunoașterea culturii materiale și a istoriei dacilor*, în *SCȘCluj*, VI, 1955, 3-4, p. 127-157; *Ceramica daco-getică. Cu specială privire la Transilvania*, București, 1969). Monografiile *Burebista și epoca sa*, București, 1975, reeditată în 1977 și tradusă apoi în limbile engleză și maghiară; *Ziridava*, Arad, 1978; *Spiritualitatea geto-dacilor*, București, 1986; *Civilizația geto-dacilor*, București, 1993, sunt numai câteva din volumele care au dispărut rapid din librăriile noastre datorită noutății informațiilor, a stilului elegant și, de asemenea, a personalității deja bine cunoscută a autorului.

Cercetările personale, relațiile cu specialiștii din alte țări, contactele stabilite la diferite reuniuni interne și internaționale i-au facilitat cunoașterea în profunzime a numeroșelor probleme legate de impactul dintre populația geto-dacică cu alte civilizații, în special cu celții și scii, elaborând studii speciale (*Contribuții la problema celților din Transilvania*, în *SCIV*, 22, 1971, 2, p. 149-164; *Despre Agatârși*, în *ActaMN*, IV, 1967, p. 439-445; *Le problème des Scythes en Transylvanie*, în *Actes du VIIe Congrès I.S.P.P., Praga, 1971*, p. 877-880). Descoperirile celtice au ocupat până la sfârșit un loc important în preocupările sale, mai ales în urma săpăturilor de la Apahida, Silivaș, Fântânele, Papiu Ilarian și altele, prin publicarea cărora s-au elucidat multe din problemele legate de începuturile celei de a doua epoci a fierului și de relațiile și influențele reciproce dintre celți și geto-daci în Transilvania (*La nécropole de Fântânele et son importance pour le problème de Celtes de l'Europe Centrale*, în *Alba Regia*, XIV, 1975, p. 185-187; *Rapports entre la culture géto-dace et la culture celtique*, în *Actes du II-e Congrès Internationale de Thracologie*, I, București, 1980).

Impactul cu civilizația romană din secolul I d.H., procesul romanizării și al formării poporului român, originile poporului român, caracterul unitar al dezvoltării sale în aceeași vatră strămoșească, au fost printre preocupările sale în ultimul deceniu de viață, alături de continuarea cercetărilor din cetatea dacică de la Cugir, întrerupte prin dispariția sa neașteptată.

A fost un om vesel, apreciat pentru spontaneitatea și ușurința de a-și apropia studenții, pe care i-a ajutat să pătrundă în tainele meseriei, a fost un talentat profesor deși nu a predat sistematic în învățământul superior pe care l-ar fi onorat cu prestanța și probitatea sa științifică.

Calitățile sale de om de cultură l-au impus în lumea științifică, fiind membru în Biroul permanent al Uniunii Internaționale de studii pre- și protoistorice și al altor institute din țară și străinătate, în colegiile de redacție a revistelor de specialitate, fiind totodată un colaborator activ al tuturor muzeelor din Transilvania.

Pentru arheologii ieșeni a fost un bun coleg și prieten, venind cu plăcere la sesiuni științifice, în comisii de doctorate și la reuniunile organizate de Catedra de istoria medicinei pentru care a avut o atracție deosebită, datorită și formației sale.

Deși dispărut dintre noi, a rămas opera sa care ne va aminti de el ori de câte ori se vor face referiri la istoria și arheologia strămoșilor noștri geto-daci.

Sit tibi terra levis!

SILVIA TEODOR